

EL FUTUR DE LA MEDITERRÀNIA

La descoberta d'un paisatge molt humanitzat, de proporcions reduïdes, sotmès a un clima benigne, i d'unes societats de base agrària o que encara en conservaven molts costums havia mitificat el mediterrani europeu als ulls de les societats més septentrionals, de la mateixa manera que l'excedent de població agrària, de Portugal a Grècia, va enlluernar els empresaris dels països rics d'Europa durant més de dues dècades. Ara, gràcies a la igualació progressiva dels preus entre l'Europa meridional i la del Nord, també el Magrib ha adquirit aquest peculiar estatut mediterrani de proveïdor de mà d'obra i de receptor de turistes. Entre el mite històric, el clixé turístic i l'expansió del mercat laboral europeu cap al sud, quin futur hi ha per al món mediterrani?

Per al geògraf, l'originalitat de la conca de la Mediterrània rau en la combinació d'uns trets que, separadament, trobem a moltes altres regions del món. El clima, semblant al d'algunes zones d'Amèrica o d'Àustràlia, i que determina en gran part l'existència d'una flora i fauna pròpia. La fragmentació de l'espai en una infinitat de petites conques fluvials, separades per muntanyes mitjanes o pujols, tan diferent de les grans planes interiors europees, africanes o asiàtiques. Un paisatge que és el resultat de l'acció humana durant més de dos mil

anys. I un mar gairebé tancat, ple d'illes, i que fa de frontera comuna a tres continents.

Mentre que el clima, la fragmentació de l'espai i la presència humana prolongada defineixen el primer element d'identitat del món mediterrani -allò que en fa un centre privilegiat de turisme- i també hi determinen tot de problemes comuns -l'aigua escassa, l'erosió del sòl o la fragilitat dels sistemes forestals-, el caràcter fronterer de la mar és la clau per entendre'n els alts i baixos històrics i les grans diferències que ara separen el nord i l'oest de la Conca del sud i de l'est. Quan hi ha hagut una relació relativament equilibrada entre Europa, Àsia i Àfrica, el món mediterrani ha prosperat. En canvi, el llarg període de domini europeu sobre els altres continents va convertir la frontera mediterrània en un cul de sac, d'on únicament el nord d'Itàlia i Catalunya van aconseguir escapar-se.

Si és veritat que el món fa cap a un sistema multipolar, més obert, llavors la Mediterrània pot tenir una altra oportunitat de reprendre el seu paper històric de frontera activa. Però les tendències mundials més favorables no eliminarien pas per elles soles el desequilibri entre el nord i el sud mediterranis, sense la cooperació entre els països de totes dues ribes.

El Pla Blau, a què hem dedicat

el cos central d'aquest número de **(ciència)**, és un exemple d'aquesta cooperació, incipient encara, centrada en la relació entre desenvolupament econòmic i salvaguarda de l'entorn. El Pla Blau i els seus antecedents, com el Pla d'Acció per a la Mediterrània (PAM), elaborats per tècnics i poc coneguts fora de cercles reduïts, ofereixen als governs dels països mediterranis una visió global dels efectes de diverses polítiques econòmiques i ambientals possibles d'ara a l'any 2000 i al 2025. Establint uns panorames hipotètics on es quantifiquen els resultats d'aquestes diferents polítiques, es suggereixen vies per evitar alguns desastres ecològics i també econòmics.

La tria de materials sobre el Pla Blau que publiquem comprèn un article del director de MEDEAS, el centre de suport logístic i administratiu del Pla, i tres informes relatius a l'aigua, al bosc i a la necessitat de tractar aquests dos recursos naturals, juntament amb els sòls, com un únic sistema natural.

Agraïm a l'Institut Català d'Estudis Mediterranis les facilitats que ens ha donat per consultar els textos del Pla Blau, i a Enciclopèdia Catalana i particularment al professor Ramon Folch l'autorització per reproduir algunes il·lustracions del llibre *Mediterrània (L'home i els ecosistemes mediterranis al llarg de l'any)*. ■